

Mis on usaldus?

*dr iur Julia Laffranque,
riigikohtunik*

- Eesti Põhiseaduse § 10 räägib õigusriigi põhimõttest, sellest tuleneb õiguskindluse põhimõte, millest omakorda on tuletatav õiguspärase ootuse ehk usalduse kaitse põhimõte.
- Riigikohus on öelnud, et õiguspärase ootuse printsiip on põhiseaduse mõtte kohaselt Eesti õiguse üldpõhimõtteks.
- Samas, kuigi usalduse kaitse on oluline õiguslik põhimõte, ei ole see siiski absoluutne. Seadusandja võib seadusi muuta vastavalt muutunud oludele. Seejuures tuleb kaaluda üksikisiku ja avalikke huve.
- Usalduse kaitset (*legitimate expectation*) tunnustavad ka Euroopa Inimõiguste Kohus ja Euroopa Liidu õigus.
- Eesti meditsiiniõiguses on usalduse kaitse asendunud legaalsuhtega: Võlaõigusseaduse regulatsiooniga tervishoiuteenuse osutamise lepingu sõlmimise kohta.
- Kuid usaldus ei ole kindlasti mitte ainult õiguspõhimõte, ka mitte reegel, osa juhtimis- ja suhtlemismudelist. Olulisem usaldusest paberil ja teoorias on usaldus praktikas.
- Usaldus on äärmiselt vajalik, see on aluseks nii toimivale perekonnale kui ka edukale meeskonnatööle.
- Usalduse saavutamine ja hoidmine on keeruline, kuid selle kuritarvitamine ja kaotamine võib käia väga kiiresti ühe hetkega. Usalduse taastamine on väga raske.
- Usaldus võib muutuda ajas ja ruumis, võib muutuda relatiivseks.
- Usaldus võib eri tasanditel olla erinev: kohalikul kogukonna tasandil, riigisiselt, rahvusvaheliselt suheldes.
- Arstid "võitlevad" haigustega, juristid ja kohtunikud õigusrikkumistega. Vahendina kasutatakse vastavalt ravimeid, seadusi. Kindlasti on oluline osa ennetustööl.
- Usaldus, arstid ja juristid: mõlemad professionid eeldavad pikaajalisi ja keerulisi õpinguid, kõrgeid nõudmisi, spetsialiseerumist. Mõlemad tööd on pingelised, mõlema puhul on eriti oluline professionaalsus, mõlemad peavad olema head psühholoogid, mõlema tööst võib oleneda inimese saatus...
- Usaldamine, see tähendab, et kompetentsus/sõltumatus mitte ainult on, vaid ka paistab välja, et on.
- Usaldust ei saa peale suruda, see algab inimestevahelisest suhtest, me peaksime olema mitte ainult oma eriala parimad, vaid ka head inimestega suhtlejad.